

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук з державного управління, професора
Криштановича Мирослава Франковича
на дисертацію Хваліботи Ростислава Ігоровича
«ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ ДЕМОГРАФІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ПОСИЛЕНОЇ МІГРАЦІЇ»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Ступінь актуальності обраної теми дослідження

Дисертація Хваліботи Ростислава Ігоровича присвячена надзвичайно актуальній темі — інформаційно-аналітичному забезпеченню державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції. У сучасних умовах повномасштабного збройного вторгнення, масових переміщень населення, руйнування інфраструктури, зменшення трудового потенціалу та загроз для соціальної стабільності питання демографічної безпеки набуває першочергового значення в системі національної безпеки.

Актуальність теми обумовлена кількома стратегічними чинниками. По-перше, війна спричинила безпрецедентну хвилю вимушеної міграції, зокрема серед молодого, працездатного населення, що поглиблює демографічну кризу, створює виклики для ринку праці, соціального захисту та економічного відновлення країни. По-друге, у державному управлінні наразі відсутня комплексна інформаційно-аналітична система, яка дозволяла б своєчасно реагувати на демографічні зміни, прогнозувати ризики та адаптувати політику до нових умов.

Дисертація вирішує важливе прикладне завдання, що полягає в розробці механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення та функціонального моделювання державної політики у сфері демографічної безпеки. Робота має не лише наукову новизну, але й вагоме практичне значення для публічного управління в умовах безпекових, міграційних та соціальних трансформацій, які переживає Україна.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації Хваліботи Ростислава Ігоровича, є всебічно обґрунтованими та аналітично виваженими. Високий рівень обґрунтованості результатів дослідження забезпечено завдяки використанню широкого комплексу наукових методів:

морфологічного аналізу, індукції та дедукції, функціонального моделювання IDEF0, методу парних порівнянь, анкетування, статистичного аналізу, систематизації нормативно-правової бази, а також ретельному опрацюванню вітчизняної та зарубіжної наукової літератури.

Змістовне наповнення наукової новизни містить низку важливих теоретичних і прикладних аспектів, що забезпечують обґрунтованість і доказовість запропонованих рішень.

У висновках узагальнено результати реалізації наукової мети дослідження. Всі рекомендації дисертанта мають прикладну цінність: частина з них уже впроваджена в діяльність органів публічної влади та освітніх закладів, що підтверджено відповідними довідками.

Отже, дисертація Хваліботи Ростислава Ігоровича є ґрунтовним самостійним науковим дослідженням. Її результати мають належну теоретичну обґрунтованість, методологічну коректність і практичну цінність. Сформульовані автором висновки та рекомендації можуть бути ефективно використані для вдосконалення державної політики у сфері демографічної безпеки України, особливо в умовах посиленої міграції, спричиненої повномасштабною війною.

Структура і зміст основних положень дисертації

Дисертація Хваліботи Ростислава Ігоровича складається з таких основних структурних елементів: вступу, трьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Усі розділи логічно пов'язані між собою, що забезпечує цілісне розкриття теми дослідження.

У першому розділі обґрунтовано концептуальне підґрунтя теми. У підрозділі 1.1 здобувач формує наукове бачення сутності інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері публічного управління. Підрозділ 1.2 присвячений аналізу понять «демографічна безпека», «демографічні загрози», «демографічна політика». Підрозділ 1.3 уточнює складові державної політики з урахуванням специфіки посиленої міграції внаслідок повномасштабної війни.

Другий розділ зосереджено на прикладному аспекті. У підрозділі 2.1 висвітлено результати емпіричних досліджень щодо міграційних настроїв та регіональних відмінностей демографічних процесів. У підрозділі 2.2 запропоновано авторський підхід до оцінювання ефективності демографічної політики, які базуються на індикаторах та сценарному аналізі. Підрозділ 2.3 обґрунтовує архітектуру інформаційної системи, призначеної для моніторингу та підтримки прийняття управлінських рішень.

У третьому розділі зібрано комплекс авторських пропозицій. Підрозділ 3.1 присвячено вдосконаленню алгоритму використання зарубіжного досвіду. У

підрозділі 3.2 запропоновано системна модель, що включають логіку IDEF0 для управлінської інтерпретації демографічних даних. У підрозділі 3.3 обґрунтовано інноваційні підходи до протидії загрозам, які базуються на багатofакторному аналізі та інтеграції даних.

Завдяки такій структурі дисертація Хваліботи Р.І. поєднує теоретичну глибину, прикладну цінність, надаючи вагомі рекомендації для вдосконалення державної політики у сфері демографічної безпеки в сучасних безпекових умовах.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Достовірність і наукова новизна результатів дисертації Хваліботи Ростислава Ігоровича ґрунтується на широкій методологічній базі, всебічному аналізі вітчизняного й зарубіжного досвіду, а також авторській розробці оригінальних теоретичних і практичних підходів до вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції. Достовірність отриманих результатів забезпечено: системним застосуванням методів морфологічного аналізу, функціонального моделювання (IDEF0), парних порівнянь, анкетування, індукції, дедукції, статистичної оцінки; використанням репрезентативної емпіричної бази, що включає аналітичні дані Державної служби статистики України, результати власних опитувань, експертних оцінок та моделювань.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження відзначаються високим ступенем наукової новизни, підтвердженої впровадженням в освітню та управлінську практику, і становлять вагомий внесок у розвиток науки публічного управління та адміністрування в умовах кризових демографічних змін.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих наукових працях

Основні положення та висновки, сформовані у дисертаційній роботі, опубліковано у 17 наукових працях, серед яких: 8 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 9 наукових праць у збірниках за матеріалами конференцій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Кількість, обсяг і зміст друкованих праць відповідають вимогам п.11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019р. № 167.

Практичне значення роботи і впровадження одержаних результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення дисертаційної роботи Хваліботи Ростислава Ігоровича полягає у розробленні комплексної системи прикладних інструментів, здатних забезпечити підвищення ефективності державної політики у сфері демографічної безпеки. Здобувачем запропоновано науково обґрунтовані, методично опрацьовані та придатні до впровадження механізми, які можуть використовуватися на всіх рівнях публічного управління. Результати дослідження можуть бути застосовані для: формування та вдосконалення державних цільових програм з демографічної безпеки з урахуванням реальних міграційних тенденцій; моделювання управлінських рішень за допомогою інструментів IDEF0 – це дозволяє державним установам чітко структурувати функції, відповідальність і очікувані результати в управлінському процесі.

Практична реалізація окремих положень дослідження вже здійснена у діяльності низки установ, зокрема: у практиці місцевих органів державної влади (відділ ДРАЦС Сихівського району Львова), у профорієнтаційній та освітній роботі (коледж «Університет трансформації майбутнього»), у сфері громадського впливу (ГО «Птаха України»). Це свідчить про реальну прикладну ефективність дослідження, здатність його результатів підвищувати рівень інституційної готовності держави до демографічних викликів і розбудовувати аналітичну основу для прийняття стратегічних рішень у кризових умовах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана згідно з планами наукових досліджень Національного університету «Львівська Політехніка» в межах науково-дослідної роботи «Діяльність громадських організацій національних меншин як чинник регіонального розвитку та консолідації українського суспільства» (номер державної реєстрації 0120U101169).

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Попри значущість та глибину дослідження, існують певні аспекти, які можуть бути предметом дискусій та потребують додаткового аналізу:

1. В рамках рис.1.9, подана систематизація основних типів та форм міграційних процесів і сформована вона дуже добре. Проте, на нашу думку, не чітко пояснено чому в межах кожної класифікаційної групи виключно по три типи міграції.

2. На рис.1.11 представлено основні складові національної безпеки держави. Вважаю цей перелік не повним, особливо в умовах сьогодення. Автору слід було більш деталізувати усі можливі складові національної безпеки і особливо підкреслити на вагомості демографічної безпеки.

3. На рис.2.9 сформована модель оцінювання ефективності державної політики забезпечення демографічної безпеки, яка включає в собі чотири основні складові: економічна, безпекова, соціальна і міграційна. Якщо економічна, соціальна та особливо міграційна є обґрунтованим вибором, бо "безпекова" потребує більш детального пояснення свого вибору.

4. На рис. 2.17 представлено мультирівневу модель інформаційної системи забезпечення демографічної безпеки. Її структура доволі змістовна і доповнена завданням (таблиця 2.2) проте, відсутнє чітке бачення її застосування. Можливо, варто було б додати поетапний план реалізації інформаційної системи демографічної безпеки.

5. Здобувач на рис.3.1 чітко окреслює аспекти, що перешкоджають інтегруванню зарубіжного досвіду, що на нашу думку є правильним. Проте, в рамках формування в подальшому (рис.3.3) безпосереднього механізму інтегрування зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики забезпечення демографічної безпеки для України, вони відсутні. Було б добре, якби здобувач прописав їх ще і в рамках сформованого механізму.

Проте, наведені дискусійні положення, уточнення та рекомендації є несуттєвими та не впливають на наукову і практичну цінність дисертаційного дослідження.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота Хваліботи Ростислава Ігоровича «Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції» є актуальним дослідженням, що ґрунтується на сучасних викликах, пов'язаних із безпековими та демографічними загрозами в умовах війни та глобальної міграційної нестабільності. Робота поєднує в собі теоретичну глибину, аналітичну чіткість і практичну орієнтованість, пропонуючи конкретні інструменти для вдосконалення державної політики.

Отримані наукові результати мають значну цінність як для розвитку теорії публічного управління, так і для практики державного управління демографічними процесами. Здобувач розробив нові підходи до оцінювання ефективності політики, моделювання управлінських рішень і використання міжнародного досвіду, що може бути впроваджено в реальну політичну практику.

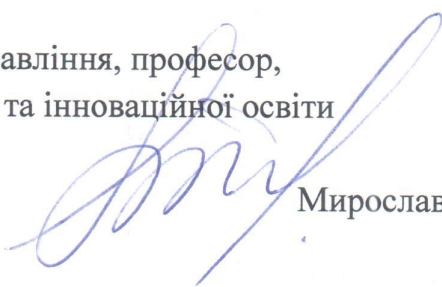
Обсяг та оформлення дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам, а результати дослідження, які містяться в роботі, раніше не були

захищені в інших наукових працях. Це підтверджує самостійність та оригінальність проведеного дослідження, а також його відповідність вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація на тему: «Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Хвалібота Ростислав Ігорович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Мирослав КРИШТАНОВИЧ

Підпис, Криштановича М.Ф., засвідчую:

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ